Atspole deoksi - oksi **hemoglobīns** ar karbo anhidrāzes (**CA**) enzīmu O_2 un CO_2 vielmaiņā stabilizē fizioloģisko pH=7.36 un skābekļa arteriālo koncentrāciju $[O_{2asinis}]=6\cdot10^{-5}$ M

I) Skābeklis O_2 GAISA 20.95% $O_2\uparrow$gas asimilācijas reakcijā izšķīst ūdenī eksotermiski: ΔH_r=-11,7 $^{kJ}/_{mol}$ un endoerģiski ΔG_{sum}=12,11 $^{kJ}/_{mol}$ kā ūdenī šķīstoša viela endoerģiski veidojot O_{2aqua} **1)** $O_{2AIR}+H_2O+\Delta G_r \Leftrightarrow H_2O+O_{2aqua}+Q$. Koncentrācijas gradienta $[O_2]=9{,}768\cdot10^{-5}$ M/venozām asinīm $[O_2]=1{,}85\cdot10^{-5}$ M eksoerģiski $\Delta G_{O2}= RTln([O_{2asins}]/[O_{2aqua}])$= -4,29 $^{kJ}/_{mol}$ ar osmozi plūsmā: 2) $O_{2aqua} + H_2O \xrightarrow{Aquaporins} H_2O+O_{2aquaAsins}+\Delta G_{H2O}$. $\Delta G_{H2O} =RTln([H_2O]_{palabi}/[H_2O]_{pakreisi})$= -1.088 $^{kJ}/_{mol}$ eksoerģiski summā $\Delta G_{sum}=\Delta G_{O2}+\Delta G_{H2O}+\Delta G_r$= +12,11 $^{kJ}/_{mol}$ endoerģiski ieelpojot svaigu gaisu.

No asins plazmas deoksi Hb_T adsorbē četras molekulas $O_{2aquaAsins}$ un atbrīvo **4**HCO_3^-, $4H^+$: Tas stabilizē arteriālo $4O_{2aqua}+(H^+His63,58)_4Hb_T$ ·sāls tiltiņi$(HCO_3^-)_4 \Leftrightarrow Hb_R(O_2)_4+4H^++4HCO_3^-$ koncentrāciju $[O_{2aqua}]=6\cdot10^{-5}$M un pH=7,36.

$[O_{2aqua}]=6\cdot10^{-5}$ M koncentrācijas jūtīgā līdzsvara $(H^+His63,58)_4Hb_T \leftrightarrow Hb_R(O_2)_4$ nobīdi pa labi regulē eritrocītu glikolīzes metabolīts BPG^{5-} glicerīna skābes sāls dihidroksi divu **fosfātu 2,3-esteris** G^- $H_2COPO_3^{2-}$-$HCOPO_3^{2-}$-COO^- ar homeostāzes koncentrāciju $[BPG^{5-}]$=5 mM. Tā BPG^{5-} izspiežot no **dobuma** stabilizē ar noglabātajām rezervēm 459 reizes arteriālo asiņu koncentrāciju $[O_{2aqua-Blood}]=6\cdot10^{-5}$M summā ir $[O_{2desorb}]=459*6\cdot10^{-5}$ M=0,02754 M rezerve

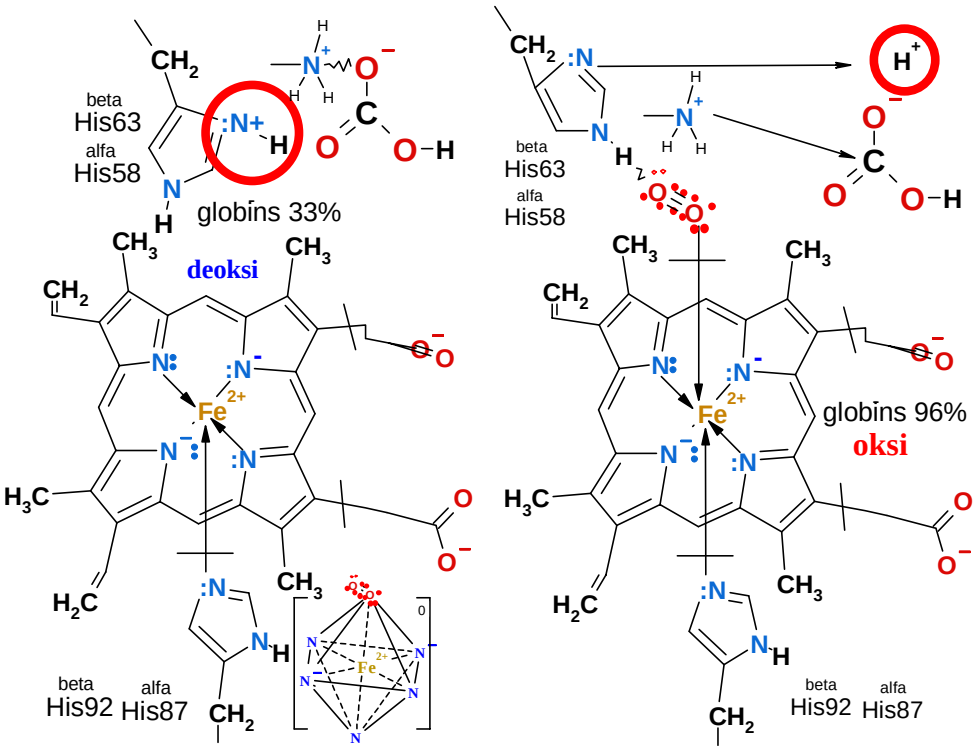

O2SolutionsL.pdf.. Skābekli adsorbē donoru-akceptora saite koordinācijas centrā uz dzelzs(II) Fe^{2+} hēmā un atbrīvo protonu H^+ $Hb_RO_2+H^+$. Katrs protons piesaistās ūdens molekulai $H^++H_2O\rightarrow H_3O^+$ radot hidroksonija jonu. ***Audos*** desorbētais skābeklis $[O_{2desobed}]$ atjauno koncentrāciju $[O_2]=6\cdot10^{-5}$ M asins plazmā 459 reizes un deoksi–hemoglobīns satver četrus protonus H^+ $(H^+His63,58)_4Hb_T$ tā turpinot uzturēt konstantu pH=7,36.

Katrs desorbētais skābeklis pārvēršas Krebsa cikla oksidatīvajā fosforilēšanā mitohondrijas produktā CO_{2aqua} . **II) process** sākas ar karbo anhidrāzes **CA** līdzsvara nobīdi pa labi. CO_2 producē $[HCO_3^-]$=0,0339 M daudzumu no kopējā 0,05054 M. **Atspole** deoksi hemoglobīns Hb_T satver summā $[H^+]$=0,0275 M. Tā tiek stabilizēta pH=7,36 ± 0,01 vērtība.

II) $Q_{aqua}+CO_{2aqua}+2H_2O \xleftrightarrow{CA} H_3O^++HCO_3^- \xleftrightarrow{Membrāna} H_3O^++HCO_3^- \Leftrightarrow H_2O+H_2CO_3+Q_{gas} \leftrightarrow H_2O+CO_2\uparrow_{gas}+H_2O$.

endotermiskiΔH_r= +9.75 $^{kJ}/_{mol}$; atermiski ΔH_r= 0 $^{kJ}/_{mol}$; eksotermiski ΔHr=-9.76 $^{kJ}/_{mol}$; endotermiski ΔH_r= +20.3 $^{kJ}/_{mol}$; endoerģiski ΔG_r= +58.4 $^{kJ}/_{mol}$; eksoerģiski ΔG_r=-22.5-1,96 $^{kJ}/_{mol}$; eksoerģiski; ΔGr=-58.2 $^{kJ}/_{mol}$; eksoerģiski ΔG_r= -8,54 $^{kJ}/_{mol}$;

II) $Q_{aqua}+CO_{2aqua}+2H_2O \xleftrightarrow{CA} H_3O^++HCO_3^- +Q \xleftrightarrow{Membrane} H_2O+CO_2\uparrow_{gas}+H_2O\uparrow_{gas}$.

endotermiskiΔH_r= +9.75 $^{kJ}/_{mol}$; endotermiski ΔH_r= +54,5 $^{kJ}/_{mol}$; summā endotermiski ΔH_r= +64,25 $^{kJ}/_{mol}$;

endoerģiski ΔG_r= +58.4 $^{kJ}/_{mol}$; eksoerģiski ΔG_r= -82,1 $^{kJ}/_{mol}$; summā eksoerģiski ΔG_r= -23,7 $^{kJ}/_{mol}$;

Atspole ir venozais **deoksi** hemoglobīns Hb_T , adsorbē četras molekulas $4O_2$ no svaigā GAISA, atbrīvo $4H^+$, veicinot CO_2 izelpošanu: Katrs H^+ un HCO_3^- jonu daudzums $[H^+]=459*6\cdot10^{-5}$ M =0,0275 M=$[HCO_3^-]$ nobīda līdzsvaru pa labi $H^+ +HCO_3^-+ Q \leftrightarrow H_2O +CO_2\uparrow_{gas}$ cauri membrānu kanāliem. Tā kā pH=7,36 saglabājas konstants, jo viens bikarbonāts jons un viens ūdeņraža jons producē vienu CO_2 labajā vienādojuma pusē, izelpojot samazina osmo molāro koncentrāciju 0,2 M.

Plaušu epitēlija virsmai ir specifiska uzbūve ja kvadrāta laukums ir: S=950 nm x 950 nm= 0.9 μm^2 uz super plāna 0.6 nm slāņīša ar mazu ūdens tilpumu: $0.5415\cdot10^{-3}$ μm^3 = $0.5415\cdot10^{-18}$ L. Radītais skābums plānajā ūdens slāņīša tilpumā palielinās līdz pH=5.5, ja viens protons H^+ šķērsojot membrānu kanālus sasniedz virsmu. Tādējādi ūdeņraža jonu koncentrācija ir: $[H_3O^+]=10^{-pH}=10^{-5.5}$ M. Svaiga GAISA ieelpošana plaušās hemoglobīnā atbrīvo protonus H^+ skābekļa adsorbcijas laikā kopējā daudzuma koncentrācijā: $[O_{2adsorbed}]=[H_3O^+]=459*6\cdot10^{-5}$ M= 0,02754 M veido ūdeņraža jonu koncentrācijas gradientu: $[H_3O^+]_{right}/[H_3O^+]_{left}=10^{-5,5}/0{,}0275$, kurš virza eksoerģiski Δ**G** = -22,5 $^{kJ}/_{mol}$ protonu plūsmu cauri epitēlija šūnu membrānu protonu kanāliem: $H_3O^+_{left} \xleftarrow{protonu_kanāls} H_3O^+_{right}$ +Δ**G**. Vispārīgajam procesam $H_2O+CO_2\uparrow_{gas}+H_2O\uparrow_{gas}$ nepieciešama siltuma piegāde endotermiski ΔH=54,5 $^{kJ}/_{mol}$ virzot ΔG= -82,0679 kJ/mol patvaļīgu produktu $CO_2\uparrow_{gas}$ un $H_2O\uparrow_{gas}$ iztvaikošanu saglabājot mitrumu H_2O uz membrānas virsmas. Ūdeņraža jonu ūdens skābums nobīda līdzsvaru endotermiski ΔH_r= +54,5 $^{kJ}/_{mol}$ un eksoerģiski ΔG_r= -82,1 $^{kJ}/_{mol}$ uz $H_3O^++HCO_3^-$ sadalīšanos izelpojot GAISĀ $CO_2\uparrow_{gas}$ ar $H_2O\uparrow_{gas}$:

endotermiski ΔH_r= +54,5 $^{kJ}/_{mol}$; $H_3O^++HCO_3^- +Q \xleftrightarrow{Membrāna} H_2O+CO_2\uparrow_{gas}+H_2O\uparrow_{gas}$ + ΔG_r= -82,1 $^{kJ}/_{mol}$ eksoerģiski .

Brensteda skābes/bāzes CA un hemoglobīna **atspoles** enzīmu O_2, CO_{2aqua}/HCO_3^- +H^+ mehānisms

Enzīma **karbo anhidrāzes** (**CA**) veidots skābes/bāzes līdzsvars $2H_2O^{-CA-}CO_2/HCO_3^-+H_3O^+$

Cilvēka organismā ir **Atspoles** bufera sistēmas, kas stabilizē **pH** un darbojas uzturot šaurā intervālā konstantu **pH** = $7.36^{+0,02}_{-0,01}$ ar atļautām niecīgām izmaiņām par spīti faktam, ka organisms producē lielu daudzumu metaboliska [$CO_{2Krebsa}$]= 0,0275 M. **CA** izveidotie skābes produktu daudzumi ir [H_3O^+]=[HCO_3^-]=0,0275 M kompensēti bufera šķīdumā ar **atspoles** hemoglobīnu piesaistot protonu H^+ desorbēta skābekļa $O_{2aquaAsins}$ vietā. Tā tad desorbējot skābekli aizstāj protons H^+ un bikarbonāts HCO_3^- no Krebsa cikla producētā CO_{2aqua}:

Hidrogen karbonāta bufera sistēma karboanhidrāzes līdzsvarā uztur vāju skābi CO_{2aqua} un bikarbonāta, hidrogen karbonāta jonus homeostāzes normas daudzumos [HCO_3^-]=0.0154 M, [CO_{2aqua}]=0.0076 M, atbilstot 56,23 mL (50-60 mL) atbrīvotam tilpuma CO_2 no 100 mL asiņu kā *sārma rezerves* 2,036 / 1 klīnisks vērtējums.

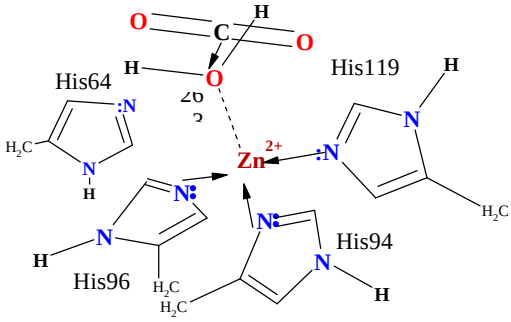

Oglekļa dioksīds rodas, oksidējoties ogļhidrātiem, taukiem un olbaltumvielām. Hidrogēnkarbonāts rodas oglekļa dioksīda hidratācijas $2H_2O$ rezultātā CA enzīma Zn^{2+} jona koordinētajā aktīvajā centrā. Šis centrs atrodas fermenta karboanhidrāzes Zn^{2+} jona koordinācijas kabatā: $CO_{2aqua} + 2H_2O \rightleftarrows CA(Zn^{2+}) \rightleftarrows H_3O^+ + HCO_3^-$

$$H_2O(263)+H_2O+CO_{2aqua} <= (Zn^{2+} \leftarrow OH^-CA + H^+ + H_2O) => HCO_3^- + H_3O^+$$

$Hb_R(O_2)_4+4H^+ \Leftrightarrow 4O_{2aquaAsins} + (H^+His63,58)_4Hb_T$ stabilizē arteriālo koncentrāciju [O_2]=$6\cdot10^{-5}$ M asinīs. Deoksi hemoglobīns $(H^+His63,58)_4Hb_T$ satver četrus protonus 4 H^+ pie histidīna atlikuma un 4 HCO_3^- hemoglobīna venozo asiņu formā eritrocītos deoksi $(H^+His63,58)_4Hb_T$ (T-saspringts). **Plaušās atspole** adsorbē skābekli arteriālo asiņu oksi hemoglobīnā $(O_2His63,58)_4Hb_R$ (R-relaksēts) atbrīvojot 4 H^+ un 4 HCO_3^- .

1) Pirmā no četrām cilvēka bufera sistēmām ir **CA** veidotā Brensteda skābes/bāzes līdzsvara reakcija: $Q+CO_{2aqua}+2H_2O \xleftrightarrow{CA} H_3O^+ + HCO_3^-$ kurai siltuma pievada Krebsa cikla eksotermiskās reakcijas. Novirzi pa labi veicina augsta ūdens $2H_2O$ koncentrācija kvadrātā [H_2O]^2 =(993,36/18,0153)^2 = 55,139^2 =3040,4 un maza stabilizēta pH=7,36±0,01 ūdeņraža jonu H_3O^+ koncentrācija [H_3O^+] =$10^{-7,36}$ M produktos. $CO_{2Krebsa}$ daudzuma bikarbonāts sāls tiltiņos $HCO_3^-\ldots H_3^+N$- un vienāds producēto protonu skaitu [H^+]=[$CO_{2Krebsa}$]=0,0275=[HCO_3^-] satverti deoksi $(H^+His63,58)_4Hb_T$ **atspolē** venozo asiņu cirkulācijā nonāk **plaušās**.

Plaušās iztvaiko CO_2+H_2O: endotermiski **Q**=ΔH_r= +54,5 $^{kJ}/_{mol}$, bet eksoerģiski ΔG_r= -82,1 $^{kJ}/_{mol}$:

$$H_3O^+ + HCO_3^- + Q \xleftrightarrow{\text{Membrānu transporta } H^+ + HCO_3^- \text{ kanāli}} H_2O + CO_2\uparrow_{gāze} + H_2O\uparrow_{gāze} + \Delta G_r.$$

Simbols $(H^+His63,58)_4Hb_T$ deoksi **atspoles** hemoglobīna molekulai ir praktisks, jo ir neērti katru reizi lietot komplicētu struktūru hemoglobīnam. Deoksi hemoglobīns ir satvēris un oksi hemoglobīns pilnīgi disociējis protonus 4 H^+ un 4 HCO_3^- . Vienādojums ir skābekļa koncentrācijas [O_2]=$6\cdot10^{-5}$ M atkarīgs līdzsvars:

$$4O_{2aqua} + (H^+His63,58)_4Hb_T\ldots\text{sāls tiltiņš}\ldots 4HCO_3^- <=> (O_2His63,58)_4Hb_R + 4H^+ + 4HCO_3^-.$$

Plaušās venozo asiņu hemoglobīna piesātināšana ar skābekli turpmāk 459 reizes atjauno cirkulācijā esošo arteriālo asiņu [O_2]=$6\cdot10^{-5}$ M daudzumu vienā litrā O2SolutionsL.doc. Adsorbējot četrus $4O_{2aqua}$, produktos atbrīvojas $(O_2His63,58)_4Hb_R+4H^+$+$4HCO_3^-$ četri protoni 4 H^+ un bikarbonāta joni 4 HCO_3^- , lai iztvaikotu $CO_2\uparrow_{gas}+H_2O\uparrow_{gas}$ uz plaušu epitēlija virsmas, un izvadās no organisma [H^+]=459*6*10^{-5} =0,0275 M daudzums $H^+ + H_2O => H_3O^+$, kurš ir vienāds ar kopējo izelpā iztvaikotā [$CO_2\uparrow_{gas}$] =0,0275 M daudzumu.

Ar skābekļa atkarīgās koncentrācijas [O_2]=$6\cdot10^{-5}$ M adsorbcijas-desorbcijas līdzsvara novirzi pa kreisi uz oksi $(O_2His63,58)_4Hb_R$ +$4H^+$ no satvērēja atspoles deoksi $(H^+His63,58)_4Hb_T$ izskaidrojama pH stabilizācija 7,36.

Tas izskaidrot, kā pēc pH nemainās par spīti Krebsa cikla skābes $CO_{2\,aqua}$ produktam, jo katrs desorbētais skābeklis $O_{2aqua-asins}$ veido Krebsa ciklā oglekļa dioksīda produktu, kurš iesaistīts **CA** līdzsvarā Hendersona-Haselbalha homeostāzes pH vērtība izteiksmē ir praktiski nemainīga ar [HCO_3^-]/[CO_{2aqua}]=2,0263 attiecību. Neizmainās abi bikarbonāts [HCO_3^-]=0.0154 M un oglekļa dioksīds [CO_{2aqua}] = 0.0076 M:

$$7.36 = pH = pK + \log([HCO_3^-]/[CO_{2aqua}]) = 7.0512 + \log([HCO_3^-]/[CO_2])$$

un pēc anti logaritma iegūst [HCO_3^-]/[CO_{2aqua}] =$10^{(pH-pK)}$ = $10^{(7.36-7.0512)}$ = $10^{0.3088}$ = 2,0361/1 sārma rezervi.

Plaušās venozo asiņu eritrocītos deoksi $(H^+His63,58)_4Hb_T$ (Tense) **atspoles** hemoglobīnā skābekļa $O_{2aqua-asins}$ adsorbcija atbrīvo protonus H^+ iztvaikojot, izelpojot oglekļa dioksīdu $CO_2\uparrow_{gas}$ GAISĀ.

Tādā veidā divos līdzsvaros ar stabilizētu arteriālo skābekļa koncentrāciju [$O_{2aqua-asins}$]=$6\cdot10^{-5}$ M un ar **atspoles** hemoglobīna skābekļa adsorbciju-desorbciju un **CA** bufera sistēmas veidoto vērtību pH=7,36 Krebsa cikls virza O_2 un CO_2 vielmaiņu cilvēka ķermenī saskarē ar apkārtējo vidi ieelpojot O_2 un izelpojot CO_2.

2) Otrā bufera sistēma, kura atrodas asinīs, ir olbaltumvielu bufera sistēma. Tā ir nedaudz atšķirīga no parastiem buferu šķīdumiem, kurus veido vājas skābes/to sāļi vai vājas bāzes/to sāļi. Olbaltumvielas līdzīgi hemoglobīnam **Hb** ir garas aminoskābju polipeptīdu virknes ar četru veidu protolītisko skābju grupām:

Amino Acid	pK_{aCOOH}	pK_{aNH3+}	$pK_{aRgrupa}$
Izoleicīns	2.36	9.68	
Valīns	2.32	9.62	
Leicīns	2.36	9.60	
Fenilalanīns	1.83	9.13	
Cisteīns	1.96	10.28	8.18
Metionīns	2.28	9.21	
Alanīns	2.34	9.69	
Prolīns	1.99	10.96	
Glicīns	2.34	9.60	
Treonīns	2.11	9.62	
Serīns	2.21	9.15	
Triptofāns	2.38	9.39	
Tirozīns	2.20	9.11	10.07
Histidīns	1.82	9.17	6.00
Aspartāts	1.88	9.60	3.65
Glutamāts	2.19	9.67	4.25
Aspargīns	2.02	8.80	
Glutamīns	2.17	9.13	
Lizīns	2.18	8.95	10.53
Arginīns	2.17	9.04	12.48

-COO⁻ deprotonēta karbonskābes negatīva anjona sāls grupas,
protonēta pozitīvi lādētas amonija grupas **-NH$_3^+$**,
neitrālas fenola skābes **–OH** un
-SH neitrālas sulfhidrila grupas.
Fizioloģiskajā vidē pH=7,36 ±0.01
karbonskābes grupas deprotonētas negatīvi lādētas **-COO⁻** un
amino grupas **R-NH$_3^+$** protonētas pozitīvi lādētas.
Tabulā dotā maksimālā $pK_{a\text{-}COOH}^-$ vērtība ir mazāka par 7,36:
$pK_{a\text{-}COOH}^-$=4.25<7,36 un
dotā mazākā $pK_{a\text{-}NH3+}$ vērtība ir lielāka par 7,36 < 9,04 = $pK_{a\text{-}NH3+}$
20 aminoskābēm ir četri protolītiskie pK_a līdzsvari 47 grupās:

1. **R-COOH** ⇔**R-COO⁻** +**H$^+$**, 22 grupas no 47
2. **R-NH$_3^+$** ⇔**R-NH$_2$** + **H$^+$** 22+1 grupa no 47
3. **Tirozīna**-fenols-**OH**⇔**Tirozīna**-fenols-**O⁻** +**H$^+$** viena grupa,
4. **Cisteīns-SH** ⇔**Cisteīns-S⁻⁻** + **H$^+$** viena grupa .

Paralēlo protolītisko līdzsvaru skaita NpK_a vidējā pK_a vērtība ir aprēķināma kā pK_a=(Σ $pK_{a\ R\ grupa}$+ $pK_{a\text{-}NH3+}$+ $pK_{a\text{-}COOH}$)/NpK_a

Ostvalda atšķaidīšanas likumā aprēķina pH šķīduma koncentrācijas C logaritmā: $pH=\frac{pK_a - \log C}{2}$ =.....

14.lpp: http://aris.gusc.lv/BioThermodynamics/Data_bookSpring2015CTL.pdf

Ja stipru skābes šķīdumu pievieno hemoglobīnam Hb līdzīgam olbaltumvielas šķīdumam, tad ūdeņraža **H$_3$O$^+$** joni reaģēs ar vāji bāzisko amino grupu un bāzisko karboksilāta grupu. Stiprā skābe **H$_3$O$^+$** transformēsies par ūdeni, par vāju bāzi **H$_2$O** .

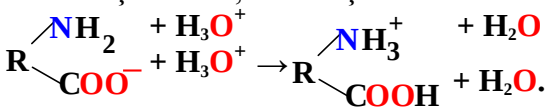

Ja stipru bāzi pievieno olbaltumvielu šķīdumam, tad hidroksila **OH⁻** joni reaģē ar skābes amonija grupu un vājas skābes karboksila grupu. Stiprā bāze **OH⁻** transformējas par ūdeni, par vāju skābi **H$_2$O**.

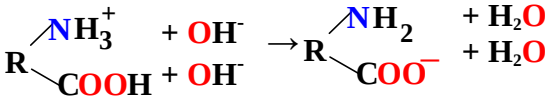

3) Bioloģiski nozīmīgo fosfāta bufera sistēmu ar pK=7,199 **NaH$_2$PO$_4$/Na$_2$HPO$_4$** izpētīsim laboratorijas darbā.

4) Bioloģiski universāla bez neorganiskās fosfātu bufera sistēmas ir arī organisko fosforskābes esteru kā ATF (adenozīna tri fosfāts), ADF (adenozīna di fosfāts), CTF, CDF, GTF, GDF, TTF, TDF, UTF, UDF, NADH B$_3$ vitamīns, FADH$_2$ B$_2$ vitamīns, fosfo proteīni, glikozes fosfāti, fruktozes fosfāti, utt.:

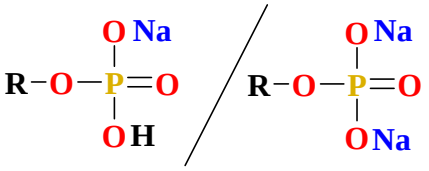

Ja ir grūtības saprast struktūru pēdējām divām savienojumu grupām , atcerēsimies, ka fosforskābes struktūrā var parādīt kā esterī fosforskābes viens ūdeņraža atoms ir aizvietots ar organiskā spirta radikāla esterificēšanās produktu. Praktiski estera bufera sistēma sastāv no mono aizvietotas un di aizvietotas sāls. Līdzīgi kā fosfātiem **NaH$_2$PO$_4$/Na$_2$HPO$_4$** .

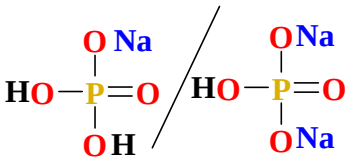

Piezīme: visas **4** bufera sistēmas darbojas tā paša organisma ķermeņa ūdens šķīdumos.

Eritrocītos galvenais ir bikarbonāta buferis ar uz **atspoli** hemoglobīnu bāzēto protona skābekļa **O$_{2aqua\text{-}asinis}$** jūtīgo apmaiņu: (**O$_2$**His63,58)$_4$**Hb$_R$** **+4H$^+$**←[**O$_{2aqua\text{-}asins}$**]=6·10^{-5} M → **4O$_{2aqua\text{-}asins}$** + (**H$^+$**His63,58)$_4$**Hb$_T$**. Krebsa cikla produkts **CO$_{2aqua}$** pārvēršas bikarbonāta bufera šķīdumā: **Q+CO$_{2aqua}$+2H$_2$O** ←^{CA}→**H$_3$O$^+$+HCO$_3^-$** .

Asins plazmā dominē enzīma **CA** bikarbonāta **pH**=7.36±0,01, olbaltumvielu un fosfāta bufera šķīdumi.

Sviedros, urīnā un gremošanas aparātā dominē bikarbonāta sistēma kā arī ir fosfāta bufera sistēma.

Blakus normālam "ķīmiskajam" bufera darbības mehānismam uzturot konstantu **pH**=7.36±0,01, ar deoksi hemoglobīns (**H$^+$**His63,58)$_4$**Hb$_T$** (T saspringts), oksi hemoglobīns (**O$_2$**His63,58)$_4$**Hb$_R$** (**Relaksēts** stāvoklis) un **CA** karbo anhidrāzi virza bikarbonāta bufera sistēmu saistītā fizioloģiskā mehānisma darbībā, kurš realizē vielmaiņu ieelpot **O$_2$** un izelpot **CO$_2$** no ***plaušām*** GAISĀ un audos cilvēka ķermeņa saskarē ar apkārtējo vidi.

Cilvēka **hemoglobīna atspoles - bikarbonāta** bufera sistēmas un Krebsa cikla virzīts
O_2 ieelpošanas no **GAISA** un CO_2 izelpošanas **fizioloģiskais** mehānisms

Vis pirms mums ir jāsakārto trīs bufera sistēmā iesaistītās molekulas. **Atspole oksi** hemoglobīns, otrā ir **karbo anhidrāzes** (**CA**) ar konstantes vērtību pK=7.0512 un **deoksi** hemoglobīna **atspole**:

oksi $Hb_R(O_2)_4$+4H^+<=>**deoksi** Hb_T (H^+His63,58)$_4$$Hb_T$+4$O_{2aqua}$, kurā **oksi** Hb_R pilnīgi deprotonēts 4 H^+ bet **deoksi** Hb_T hemoglobīns satver saistot četrus protonus 4 H^+ un 4 HCO_3^- desorbējot četras molekulas 4O_{2aqua}.

Atspole un **karbo anhidrāze** (**CA**) stabilizē apmaiņas procesu ieelpojot GAISA O_2 un izelpojot GAISĀ CO_2.

Divu **I** un **II procesu** virknēs notiek secīgas rekcijas pirmā ir: **I)** $O_{2AIR} + H_2O \xrightleftharpoons{\text{akvaporins}} H_2O + O_{2aqua}$

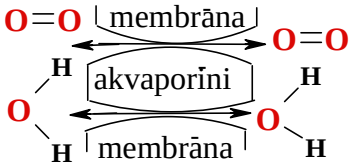

Process ***plaušās*** **I) Virknes** pirmajā reakcijā šūnu membrānu akvaporīnos ūdens H_2O ar skābekli O_{2aqua} pārvietojas ar ātrumu 10^9 sek^{-1} eritrocītu šūnā un skābekļa koncentrācija asins plazmā nozīmīgi pieaug no **venozo** [O_2]=1,85•10^{-5} M līdz arteriālās asins plazmas koncentrācijai [O_2]=6·10^{-5} M.

Bisfosfo glicerāts BPG^{5-} virza hemoglobīna O_2 koncentrācijas jūtīgo adsorbcijas⇔desorbcijas līdzsvaru. Arteriālais hemoglobīns 459 reizes uzkrājot rezervē 0,0275 M virs [O_2]=6·10^{-5} M **atspoles oksi** hemoglobīnā un izspiež bisfosfo glicerātu BPG^{5-} no **atspoles deoksi** hemoglobīna atbrīvojot 4 H^+ un 4 HCO_3^-.

$4O_2$+(H^+His63,58)$_4$Arg$^+$His$^+$$BPG^{5-}$betaVal1($NH_4^+$)$_2$$Hb_T$↔(His63,58)$_4Arg^+His^+$betaVal1($NH_4^+$)$_2$$Hb_R$($O_2$)$_4$+4$H^+$+$BPG^{5-}$

Katra **atspoles** hemoglobīnā adsorbēta molekula O_{2aqua} atbrīvo protonu H^+ , kurš palielina skābumu uz epitēlija šūnu virsmas ***plaušās***. ***Plaušu*** epitēlija šūnu virsmai ir specifiska uzbūve: super plāns 0.6 nm ūdens slānis kvadrāta laukumā S=950 nm * 950 nm= 0.9 μm^2 ar mazu tilpumu 0.5415•10^{-3} μm^3 =0.5415•10^{-18} L litros veido skābuma pieaugumu līdz pH=5.5, ja viens protons šķērsojot membrānas kanālu sasniedz virsmu, un tas izraisa strauju ogļskābes H_2CO_3 sadalīšanos iztvaikojot CO_2↑ gāze tiek izelpota GAISĀ.

II) Otrais **process** sākas vielmaiņas Krebsa ciklā no oksidēšanās ar skābekli O_{2aqua} producē CO_{2aqua} ***audu*** šūnās:

Q_{aqua}+ CO_{2aqua} + 2H_2O $\xleftrightarrow{CA}$ H_3O^++HCO_3^- $\xleftrightarrow{membrāna}$ H_2O+H_2CO_3+ $Q_{(gas)}$ ⟷ H_2O + CO_2↑$_{gas}$ + H_2O

Enzīms karbo anhidrāze (**CA**) virza pa labi līdzsvara maisījumu pirmajā virknes endotermiskajā reakcijā:

Q+2H_2O+CO_{2aqua} $\xleftrightarrow{CA}$ H_3O^+ +HCO_3^-.

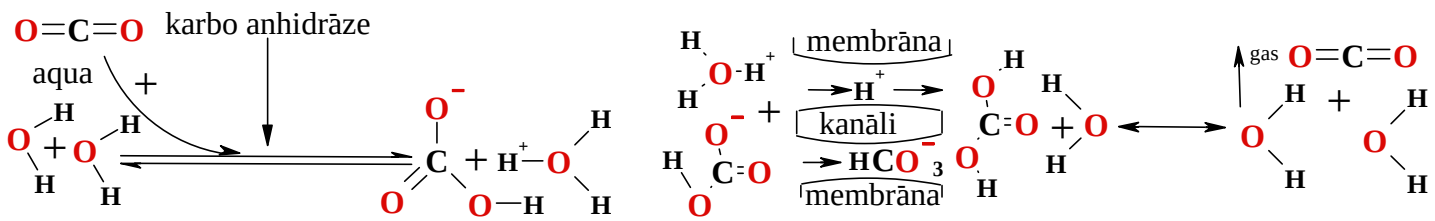

Otra virknes **eksotermiskā** reakcija veido ogļskābi H^++HCO_3^- $\xrightarrow{membrana}$ H_2CO_3+Q. Protonu H^+ un bikarbonātu HCO_3^- cauri kanāliem virza koncentrācijas gradienti [H_3O^+]$_{labā}$/[H_3O^+]$_{kreisā}$=$10^{-7,36}$/0,0339 un bikarbonāta joniem [HCO_3^-]$_{labā}$/[HCO_3^-]$_{kreisā}$=0,0154 $M_{labā}$/0,0339 $M_{kreisā}$ izelpojot no organisma GAISĀ ogļskābo gāzi CO_2↑$_{gas}$.

Trešā virknes reakcija uz ***plaušu*** epitēlija šūnu virsmas (ārpus organisma) bez **CA** ogļskābe H_2CO_3 sadalās par gāzi CO_2↑$_{gas}$ endotermiskā reakcijā: H_2CO_3 + $Q_{(gas)}$→H_2O + CO_2↑$_{gas}$. Siltuma pievadīšana ir nepieciešama endotermiskā procesa novirzīšanai pa labi, tas nozīmē CO_2 izelpošanai.

Procesi audos. Tiklīdz *arteriālās* ***asinis*** sasniedz ***audus***, sekojošas reakcijas notiek.

Vielmaiņas CO_{2aqua} produktu enzīms karbo anhidrāze (**CA**) pārvērš par HCO_3^- bikarbonāta un hidroksonija H_3O^+ joniem atbilstoši pH=7.36 ***sārma rezervei*** 2.036/1=[HCO_3^-]/[CO_2]= 0,0339 M/0,01665 M. **1**) Skābekļa koncentrācija asinīs audos nedaudz samazinās zem [O_{2aqua}]=6·10^{-5} M arteriālās koncentrācijas. Skābekļa koncentrācijas atkarīgais līdzsvars $(O_2His63,58)_4Hb_R + 4H^+ => 4O_{2aqua\text{-}asins} + (H^+His63,58)_4Hb_T$ novirzās pa labi desorbē skābekli izlietojot **atspoles oksi** hemoglobīna rezervē $(O_2His63,58)_4Hb_R$ (**Relaksēts** stāvoklis) noglabāto 459 reizes virs arteriālā daudzuma [O_{2aqua}]=6·10^{-5} M litrā. Asinis sasniedzot zemāko venozo [O_2]=1,85•10^{-5} M koncentrācijas līmeni nonāk ***plaušās***. Katru desorbēto skābekli O_2 pie distālā histidīna aizvieto protons $H^+His63,58$ deoksi hemoglobīnā $(H^+His63,58)_4Hb_T$ (Tens sasprings stāvoklis) un piesaista producēto bikarbonāta metabolītu HCO_3^- novēršot paskābināšanas efektu stabilizē pH=7.36 vērtību konstantu.

2**)** Krebsa cikla metabolītu CO_{2aqua},***audos*** endotermiski reakcijā ar ūdeni karbo anhidrāze virza līdzsvaru pa labi $Q + CO_{2aqua} + 2H_2O \xleftrightarrow{CA} H_3O^+ + HCO_3^-$, producējot sārma rezervi, attiecību 1/2,0361=[CO_{2aqua}]/[HCO_3^-]. Enzīms karbo anhidrāze (**CA**) novirza reakcijas līdzsvaru bikarbonāta virzienā novēršot oglekļa dioksīda akumulēšanos, atbilstoši Lešateljē dēļ augstas ūdens [H_2O] koncentrācijas 55.3 M un zemas ūdeņraža jonu koncentrācijai [H_3O^+]=10$^{-7.36}$ M, enzīma **CA** konstantes pK=7.0512 vērtības kā tuva pH=7,36 vērtībai. Šūnu membrānu izolēta ārpuse cilvēka organismā nesatur **CA** enzīmu, tā pēc pH paskābinās par dažām kārtām stiprāka skāba vide pH=5,5 uz virsmas pietiekoša patvaļīgai izelpai $Q + H_2CO_3 \rightarrow H_2O + CO_2\uparrow_{gas}$.

Mēs izsekosim pilnu procesa ciklu dodoties atpakaļ pie venozo asiņu satura, lai izprastu enzīmus: karbo anhidrāzi (**CA**) un **atspoles** molekulas hemoglobīna (mioglobīna) darbības mehānismu dzīvajos organismos.

Pirmkārt, hemoglobīna molekulas ir **atspoles** ar skābekļa [O_{2aqua}]=6·10^{-5} M koncentrācijas jūtīgo līdzsvaru ***plaušās*** $(O_2His63,58)_4Hb_R + 4H^+ \rightarrow 4O_{2aqua\text{-}Blood} + (H^+His63,58)_4Hb_T$ stabilizē arteriālo asiņu koncentrāciju, novēršot deficītu (hipoksiju) un oksidatīvu stresu, tā pēc ierobežo skābekļa koncentrāciju. **Atspole *audos*** desorbē skābekli aizvietojot ar protonu , tā pēc novērš acidozi un stabilizē pH=7,36. **Atspole *plaušās*** adsorbē skābekli no GAISA atbrīvojot protonu uz epitēlija šūnu virsmas uzturot pH=5,5 veicina ogļskābes sadalīšanos.

Otra, enzīma **CA** līdzsvars $H_2O/CA/CO_{2aqua}$ stabilizē pH=7,36 novēršot acidozi. Iztvaikošana: endotermiska ΔH_r= +54,5 $^{kJ}/_{mol}$; $H_3O^+ + HCO_3^- + Q \xleftrightarrow{Membrane} H_2O + CO_2\uparrow_{gas} + H_2O\uparrow_{gas}$ + ΔG_r= -82,1 $^{kJ}/_{mol}$. eksoerģiska. Līdzsvars saglabā virsmas mitrumu H_2O izelpojot GAISĀ oglekļa dioksīdu $CO_2\uparrow_{gas}$ un ūdens tvaikus $H_2O\uparrow_{gas}$. Membrānas ar mitriem protonu H^+ kanāliem ir caurlaidīgas, citādi sausi protonu H^+ kanāli ir necaurlaidīgi. Tā dēļ membrānas ir aprīkotas ar akvaporīniem, kuras ir ūdens un skābekļa O=O caurlaidīgas abos virzienos : O=O+H_2O akvaporīna kanālu⇔H_2O+O=O. **AQP1** caurlaidība cilvēka eritrocītos ir 3·10^9 molekulas sekundē.

Membrānas protonu caurlaidībai cauri protonu kanāliem, nepieciešams ūdens molekulu mitrums abās pusēs membrānai un akvaporīni ir ūdens H_2O molekulu piegādātāji, lai samitrinātu **alveolu plaušu** virsmu.

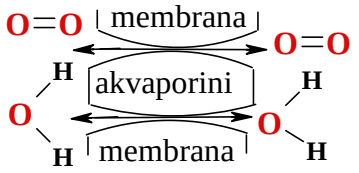

Brīvā enerģija mainās **ΔG**= -60 $^{kJ}/_{mol}$ H_2CO_3 reakcijā eksoerģiski, negatīvi **ΔG**<0 veicinot spontānu - patvaļīgu neitralizācijas reakciju $H_3O^+ + HCO_3^- <=> H_2CO_3 + H_2O + \Delta G$

$(H^+)_4Hb_T + O_{2aqua} \leftrightarrow (O_2)_4Hb_R + 4H^+$

↓↑↔↓↑

Šūnas iekšpuse–citosols

CA ar **ūdeni** patērē siltumu **+Q**

$CO_2 + 2H_2O + Q \xleftrightarrow{CA} H_3O^+ + HCO_3^-$

aqua eksotermiska

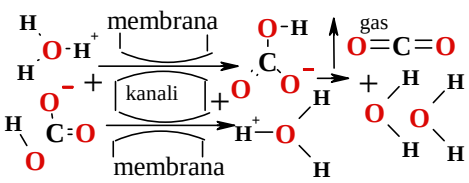

alveolu virsma plaušās patērē **+Q** siltumu izdalot **ūdeni** + H_2O un uztur mitru virsmu

$H_2CO_3 + Q \rightleftharpoons CO_2\uparrow_{gas} + H_2O$

endotermiska reakcija

$H_3O^+ + HCO_3^- <==========> H_2CO_3 + H_2O + \Delta G$

Cilvēka asiņu **pH**=7,36 **Hendersona Haselbalha CA** vienādojums homeostāzē

CA Galvenā bufera sistēma lietojot hemoglobīna **atspoli** stabilizē pH=7,36 un arteriālo līmeni $[O_{2aqua}]=6\cdot10^{-5}$ M: deoksi hemoglobīns $(H^+His63,58)_4Hb_T$ T saspringts<=>**oksi** hemoglobīns $(O_2His63,58)_4Hb_R$ **Relaksēts** $+4H^+$.

Karbo anhidrāze (**CA**) virza – bikarbonāta $2H_2O^{/CA/}CO_{2aqua}$ / $H_3O^+ + HCO_3^-$ bufera sistēmu

Organisms noglabā H^+ un HCO_3^- kā Krebsa cikla produktu-metabolītu oglekļa dioksīdu, ja **CA** producē bufera sistēmas skābes formas CO_{2aqua} un H_3O^+. Šī iemesla dēļ skābes formas jātransportē ārā no organisma uz ***plaušām*** ar diviem metabolītiem cauri membrānu protonu kanāliem H^+ un cauri HCO_3^- bikarbonāta kanāliem: ar deoksi hemoglobīna **atspoli** $4O_{2aqua}+(H^+His63,58)_4Hb_T <=> (O_2His63,58)_4Hb_R+4H^+$ satverot protonu distālā histidīnā $(H^+His63,58)_4Hb_T$ un sāls tiltiņā piesaistot bikarbonātu $HCO_3^-\ldots H_3^+N$-. Efektīvs skābes formu regulēšanai organismā ir izelpot $CO_2\uparrow_{gas}$, kas stabilizē asiņu **pH**=7.36. Tā ir vielmaiņa ar skābekļa O_2 ieelpošanu un oglekļa dioksīda CO_2 izelpošanas ***plaušās***.

Karbo anhidrāze **CA** ātri pārvērš CO_{2aqua} bikarbonāta anjonā HCO_3^- ūdens vidē un nostabilizē skābes-bāzes $Q+CO_{2aqua} + 2H_2O \xleftrightarrow{CA} H_3O^+ + HCO_3^-$ endotermisko līdzsvara pH=7,36 producējot labās puses reakcijas produktus $H_3O^+ + HCO_3^-$ patērējot siltumu. Tā kā sildīšana **+Q** nobīda līdzsvaru pa labi un tūlīt H^+ koncentrācija palielinās jo Krebsa cikla produkts CO_{2aqua} veido divus H_3O^+ un HCO_3^-. Elpojot karbo anhidrāzes **CA** līdzsvars ir novirzīts pa kreisi, jo CO_2 iztvaiko patērējot H^+ un HCO_3^- **plaušās** un skābes koncentrācija $[H^+]$ stabilizējas kā nemainīga homeostāzes vērtība **pH**=7.36. Ja koncentrācija H^+ samazinās, t.i. **pH**>7.36 karbo anhidrāzes **CA** līdzsvars novirzās pa labi un palielinātais HCO_3^- daudzums cauri **nierēm** nokļūst urīnā un transportējas ārā, tā kā pH stabilizējas homeostāzes **pH**=7.36 līmenī atbilstoši Lešateljē teorēmai.

Brensteda skābe ir CO_{2aqua} ūdens šķīdums asinīs, kurš izšķīdis ūdenī H_2O (asinīs) oglekļa dioksīds CO_{2aqua} radies kā metabolīts šūnās ar karbo anhidrāzi **CA** pārvēršas par H^+ **un** HCO_3^-. Ūdens H_2O un oglekļa dioksīds CO_{2aqua} ir skābe tiešā līdzsvarā ar bikarbonāta bāzi HCO_3^- un skābes jonu H_3O^+.

Karbo anhidrāzes līdzsvara konstante pK=7.0512 pazemina skābes formas CO_{2aqua} koncentrāciju ūdenī H_2O novēršot CO_{2aqua} uzkrāšanos. **CA** iesaista bikarbonātu HCO_3^- un ūdeņraža jonus H^+ asins **pH** veidošanai atbilstoši bufera šķīduma līdzsvara

Hendersona-Haselbalha vienādojumam: $7.36=pH=pK+\log\frac{[HCO_3^-]}{[CO_{2aqua}]}=7.0512+\log\frac{[HCO_3^-]}{[CO_{2aqua}]}$;

$\frac{[HCO_3^-]}{[CO_{2aqua}]}=10^{(pH-pK)}=10^{(7.36-7.0512)}=10^{0.3088}=\frac{2.0361}{1}$ sārma rezerves attiecība $[HCO_3^-]/[CO_{2aqua}]$ ir **2/1**.

Literatūrā dots CO_2 daudzums, bet ja **1** mols CO_2 veido **1** molu $H_2O^{/CA/}CO_{2aqua}$, tas ir tas pats ūdens šķīdumā.

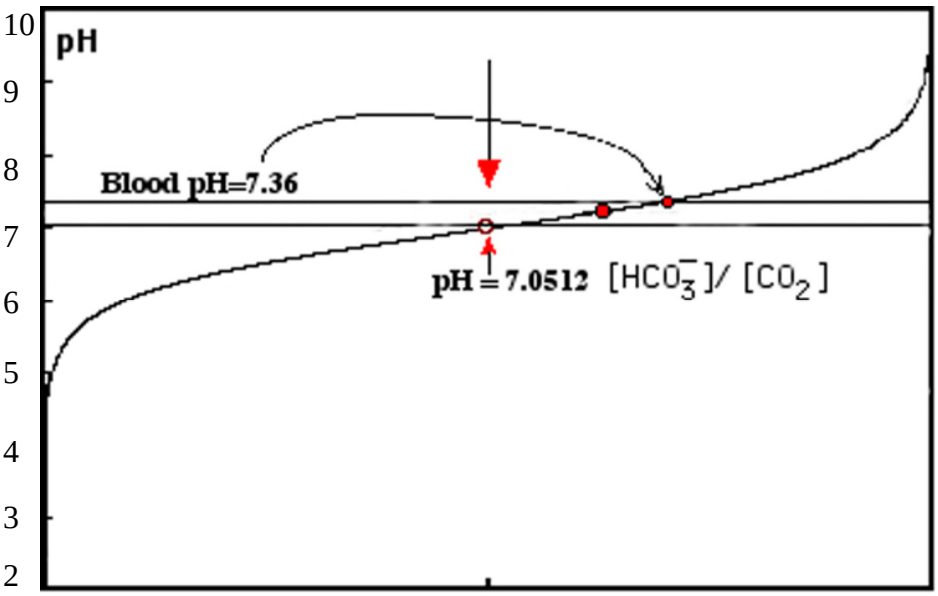

Bufera vidus punkta reģions ir pārliekuma punkts grafikā ○: $pH=pK_a=7.0512$; $[HCO_3^-]/[CO_2]=1$ ja vienādas ir bufera komponentu koncentrācijas $[HCO_3^-]=[CO_2]$ tā kā bikarbonāta (**sāls**) $[HCO_3^-]$ koncentrācija ir vienāda ar Brensteda **vājās skābes** asinīs izšķīdinātai CO_2 koncentrācijai $[CO_2]$. Sārma rezerve pie 7.36 = **pH** ir **normāla** attiecība $\frac{[HCO_3^-]}{[CO_{2aqua}]}=\frac{2.0361}{1}$.

HCO_3^- 0%	50%	100% **sāls** – bufera sistēmas **bāze**
CO_2+ $2H_2O$ 100%	50%	0% **vāja skābe** bufera komponente

Tiklīdz H^+ koncentrācija palielinās, karbo anhidrāzes **CA** līdzsvars novirzās pa kreisi un cauri kanāliem H^+ ar HCO_3^- transportējot CO_2 izelpojas no **plaušām** GAISĀ. Tā skābes koncentrācija [H^+] stabilizējas. Samazinoties koncentrācijai H^+ karbo anhidrāzes līdzsvars novirzās pa labi un papildus daudzums HCO_3^- cauri **nierēm** nonāk urīnā izvadīts no organisma. Bikarbonāta kanāli **nieru** šūnās atveras pie palielinātām **pH**>7.36 vērtībām asins cirkulācijas pusē, bet **plaušās** transporta kanāli joniem H^+ un HCO_3^- atveras pie zemākām **pH**<7.36 vērtībām.

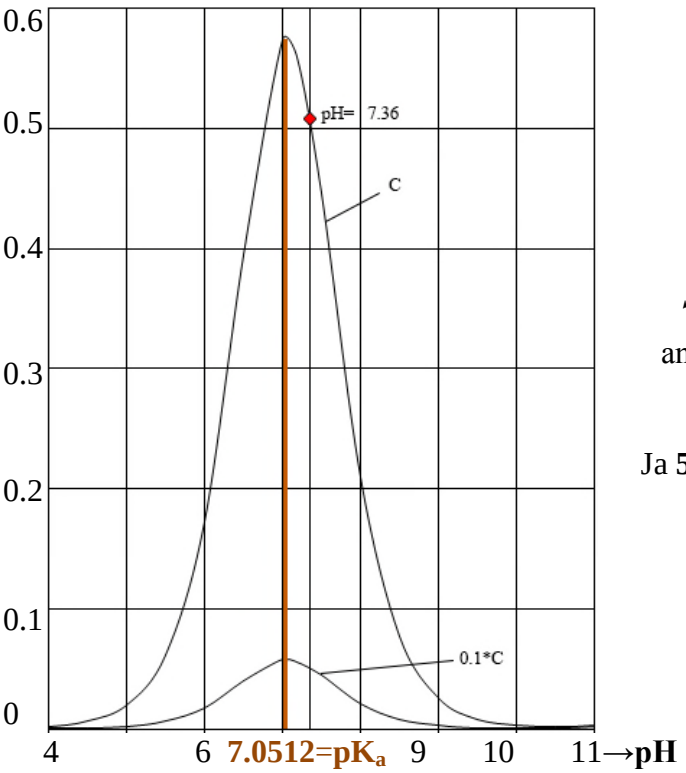

Karbo anhidrāzes lieluma **pK**=7.0512 līdzsvara konstante ir tuva asins **pH**=7.36 vērtībai. Krebsa cikla metabolisma produkts CO_{2aqua} ir skābs. Sārma rezervi organismos veido bikarbonāts HCO_3^-. Koncentrāciju attiecība starp HCO_3^- un CO_{2aqua} ir **2/1** fizioloģiskās homeostāzes **pH** lielums asinīs ir 7.36.

Sārma rezervi 2.036/1=[HCO_3^-]/[CO_{2aqua}] ar asins pH=7.36 analizē ar sērskābi H_2SO_4 pievienojot **100** mL asins paraugam reaģē ar HCO_3^- sāli un CO_{2aqua} tiek atbrīvota. Ja **56.23** mL (**50-60** mL) gāzes CO_2 atbrīvojas no **100** mL asins parauga, ***sārma rezerve*** homeostāzē ir **normāla** un kopējā ***sārma rezerves*** daudzuma koncentrāciju summa 0.023M = [HCO_3^-]+[CO_{2aqua}] ir **normāla** kā [HCO_3^-] = 0.0154 M un [CO_{2aqua}]=0.0076M.

Divu veidu **slimības** sastopamas, ja skābes-bāzes līdzsvars organismā izjaukts ***alkaloze*** un ***acidoze***.

1) *Respiratorā alkaloze* norisinās **plaušās** ar hiperventilāciju, piemēram, anestēzijas laikā. Ja CO_{2aqua} koncentrācija samazinās **pH**>7.36 **alkaloze** dēļ hiperventilācijas, asins vadi paplašinās un to tonuss pazeminās, kā rezultātā O_2 piegāde smadzenēm samazinās.

Šī iemesla dēļ nepieciešams lietot AIR maisījumu O_2 un CO_2 anestēzijas laikā tīra skābekļa vietā. Ja respiratorā alkaloze notiek citu iemeslu dēļ, tad hiper ventilācija **plaušās** attiecība **2/1** bufera komponentēm var atjaunot ilgākā periodā ieelpojot normālu, CO_2-saturošu GAISU 350 ppm (miljonās daļas).

2) *Respiratorā acidoze* norisinās gadījumā, kad koncentrācija CO_2 GAISĀ palielinās. Tā rezultātā ka ieelpošanas darbības muskuļiem kļūst grūtāk. To var novērst, ja pacients sāk elpot normālu GAISU. Tomēr, ja CO_2 satura palielināšanās GAISĀ ilgst ilgāk metaboliska **acidoze** notiek **pH**<7.36. Metaboliskās acidozes gadījumā hemoglobīna rezerves izsīkst, skābekļa koncentrācija samazinās zem venozām [O_2]=1,85•10^{-5} M .

Tā pēc vienīgi oglekļa dioksīda CO_{2aqua} koncentrācija ūdenī H_2O (izvairoties no ogļskābes H_2CO_3 veidošanās) un bikarbonāta HCO_3^- un ūdeņraža joni H^+ iekļauti **pH** līdzsvara vienādojumā.

Te ir divas līdzsvaru virknes, kuras virza enzīmu **CA** un **atspoles** hemoglobīna vadītas virknes reakcijas

I) $O_{2AIR}+H_2O \xleftrightarrow{aquaporini} H_2O+O_{2aqua}$; $4O_{2aqua}+deoxy(H^+His63,58)_4Hb_T <=[O_2]=6\cdot10^{-5}$ M=>$oxyHb_R(O_2)_4+4H^+$,

Glikolīzes, Krebsa cikla produkti $C_6H_{12}O_6+6O_{2aqua}+6H_2O \xleftrightarrow{Krebs_Cycle} 6CO_{2aqua}+12H_2O \xleftrightarrow{CA} 6H_3O^++6HCO_3^-$

II) $Q_{aqua}+CO_{2aqua}+2H_2O <=\xleftrightarrow{CA}=> H_3O^++HCO_3^- \xleftrightarrow{membrana} H_2O+H_2CO_3+Q_{(gas)} \rightleftharpoons H_2O+CO_2\uparrow_{gas}+H_2O$.

II) procesa pirmā virknes reakcija enzīma karbo anhidrāzes **CA** virzīts līdzsvars:

Brīvās enerģijas patērējas ΔG_r reakcijā endoerģiski: $CO_{2aqua}+2H_2O+\Delta G+Q <=\xleftrightarrow{CA}=> H_3O^++HCO_3^-$

Entalpija siltums patērējas ΔH_r reakcijā endotermiski: $\Delta H_r=\Delta H°_{H3O}-\Delta H°_{HCO3}-2\Delta H°_{H2O}-\Delta H°_{CO2}=9{,}7576\ ^{kJ}/_{mol}$

$= -285{,}81-689{,}93-(2*-285{,}85-413{,}7076) = -975{,}74+985{,}3276=9{,}7576\ ^{kJ}/_{mol}$ endotermiski

Endotermiska reakcija nepieciešama siltuma pievadīšana, lai virzītu reakciju uz priekšu.

Entropijas samazināšanās ΔS_r **<0** negatīva kā enzīma karbo anhidrāzes **CA** virzīta reakcija**:**

$\Delta S_r=\Delta S°_{H3O}+\Delta S°_{HCO3}-2\Delta S°_{H2O}-\Delta S°_{CO2}=-3.854+98.324-(2*69.956+117.57)=94.47-257.482= -163.0134\ ^{J}/_{mol/K}$.

$\Delta G_r = \Delta H_r - T*\Delta S_r=9{,}7576 -(298{,}15*-0{,}1630134)=58{,}36$ kJ/mol endoerģiski akumulē **brīvo** enerģiju produktos.

CA virzīta izkliedētās enerģijas samazināšana. $\Delta S_{izkliedēta}= -\Delta H_r/ T= -9.5876 /298.15= -32{,}727$ J/K/mol.

$\Delta S_{kopēja}=\Delta S_r+\Delta S_{izkliedēta}=-163{,}0134-32{,}7271= -195{,}7405$ J/K/mol. $T\bullet\Delta S_{kopēja}=-0{,}1957405*298{,}15=$ **-58,36** kJ/mol

$\Delta G_r=\Delta G°_{H3O}+\Delta G°_{HCO3}-2\Delta G°_{H2O}-\Delta G°_{CO2}=-213{,}275-586{,}94-(2*-237{,}19-385{,}98)= +60{,}145\ ^{kJ}/_{mol}$ endoerģiska.

Karbo anhidrāzes līdzsvara konstantes vērtība $K_{eq} = 10^{-7.0512}$ vai kāpinātājs $pK_{eq} = 7{,}0512$ ir konstants un ļoti tuva **pH** vērtībai 7,36. Ūdens koncentrācija $[H_2O]$=55.3 M ir konstanta tā pēc iekļauta lielumā K_{eq}.

$K_{eq}=K\bullet[H_2O]^2=10^{-10.224}\bullet(997{,}07/18{,}0153)^2=10^{-7.0512}$ M$=10^{-pKeq}$ kāpinātāja vērtība ir $pK_{eq}=7.0512$.

II) procesa pirmo virknes reakciju virza enzīms **CA** $CO_{2aqua}+2H_2O <=\xleftrightarrow{CA}=> H_3O^++HCO_3^-$

$10^{-7.0512} =K_{eq} =[H_2O]^2\bullet K=[H_3O^+][HCO_3^-]/[CO_{2aqua}]$, jo $K=[H_3O^+][HCO_3^-]/([CO_{2aqua}]\bullet[H_2O]^2)= 10^{-10.224}$

$\Delta G =-RTln(K)=-8.3144\bullet298.15\bullet ln(1\bullet10^{-10.224})= +60.145\ ^{kJ}/_{mol}$, kur R=8,3144 J/mol/K un T=310,15 K (25°C).

$K_{eq}=EXP(-\Delta G_r /R/T)*[H_2O]^2= (10^{-10.5372})*[H_2O]^2= (10^{-10.5372})* (997{,}07/18{,}0153)^2 =10^{-7.0512}=10^{-pKeq}$

II) procesa otras virknes reakcijas koncentrācijas gradienta ar elektroķīmisko membrānas potenciālu bikarbonāta jonam HCO_3^- un protona gradientam 1. H^+ E_H=**P•lg**($[10^{-pH}_{extraMit}/10^{-pH}_{Mitochon}]$)=0,06154***lg**(10^2,36)=0,14523 **V**

2. $E_{HCO3^-Mitochon,}$=**-P•log**($[HCO_3^-{}_{cytosole}]/[HCO_3^-{}_{Mitochon}]$)=-0,06154***log(**0.0154/0,0338919)= 0,0210821 **V**

$E_{sumā}$=0,14523+0,0210821=0,1663168 V =$E_{membrāna}$; ΔG_F=**nFE**=-1*96485*****0,1663168= -16,0471 kJ/mol

3. ΔG_{HCO3^-}=**RTln([**$HCO_{3cytosol}$**]/[**$HCO_{3Mitoch}$**])**=8,3144*310,15***log**(0,0154/0,0338919)= -2,0341094 kJ/mol

4. ΔG_{H+}=**-RTln(**$[H_3O^+]_{extraMit}/[H_3O^+]_{Mitochon}$)=**-RTln(**$10^{-7,36}/10^{-5}$)=-8,3144*310,15***ln**(10^**2,36**)= -23,3943 $^{kJ}/_{mol}$

Kopēja $\Delta G_{kopēja}=\Delta G_F+(\Delta G_{HCO3^-}+\Delta G_{H+})$=-16,0471 +(-2,0341094)+(-23,3943)= -41,4755 $^{kJ}/_{mol}$ eksoerģiska .

II) procesa trešā virknes ogļskābes veidošanās reakcija : $H_3O^++HCO_3^- \rightarrow H_2O+H_2CO_3+Q$ eksotermiska.

$\Delta H_r=\Delta H°_{H2O}+\Delta H°_{H2CO3}-\Delta H°_{H3O}-\Delta H°_{HCO3}= -285.85-699{,}65-(-285.81-689.93)= =-985.5+975.74= -9.76\ ^{kJ}/_{mol}$

$\Delta S_r=\Delta S°_{H2O}+\Delta S°_{H2CO3}-\Delta S°_{H3O}-\Delta S°_{HCO3}=69.956+187-(-3.854+98.324)= 256.956-94.47= +162{,}486\ ^{J}/_{mol/K}$.....

$\Delta S_{izkliedēta} = - \Delta H_r/ T = +9.76 /298.15= +32.735$ J/K/mol....

$\Delta G_r =\Delta H_r - T*\Delta S_r=-9.76 -298.15*0.129751=-38.695$ kJ/mol **eksoerģiska** reakcija ir virzīta ar koncentrācijas gradientiem cauri **protonu** un **bikarbonāta kanāliem membrānās**.

$\Delta G=\Delta G°_{H2O}+\Delta G°_{H2CO3}-\Delta G°_{H3O}-\Delta G°_{HCO3}=-237.19-623.17-(-213.275-586.94)=-860.36+800.215= -60.145\ ^{kJ}/_{mol}$.

$\Delta S_{kopēja}= \Delta S_r+ \Delta S_{izkliedēta}= +32.735 +162{,}486 =129.751$ J/K/mol....

II) procesa ceturtā virknes reakcija ne-enzimātiska sadalīšanās $H_2CO_3 \leftrightarrow CO_2\uparrow_{gas} +H_2O$;

$\Delta G=\Delta G°_{H2O}+\Delta G°_{CO2}-\Delta G°_{H2CO3}=-237.19-385.98-623.17)=- 623.17+623.17=-0.0\ ^{kJ}/_{mol}$ ir **anenerģiska** - neitrāla.

Ogļskābes sadalīšanās reakcijas **entalpijas** izmaiņa $Q + H_2CO_3 \rightleftharpoons CO_2\uparrow_{gas} +H_2O$ endotermiska

Substance	$\Delta H°_r$, $^{kJ}/_{mol}$	$\Delta S°_r$, $^{J}/_{mol/K}$	$\Delta G°_r$, $^{kJ}/_{mol}$
H_3O^+	-285.81	-3.854	-213,275
HCO_3^-	-689.93	98.324	-586,94
$H_2O\uparrow_{gas}$	-241,8352	188,7402	
H_2O	-285.85	69.9565	-237,191
$CO_2\uparrow_{gas}$	-393.509	213.74	-394,359
CO_{2aqua}	-413.7976	117.5704	-385,98
H_2CO_3	-699,65	187.00	-623,17

$\Delta H=\Delta H°_{H2O}+ \Delta H°_{CO2}-\Delta H°_{H2CO3}= +20.291\ ^{kJ}/_{mol}$

$=-286-393.509-(-699.65)= -679.509+699.65= +20.291\ ^{kJ}/_{mol}$

ar **dzesēšanas** efektu.

$\Delta S_{izkliedēta}=-\Delta H_r/ T = -20.291/298.15= -68.056$ J/K/mol....

$\Delta S_r=\Delta S°_{H2O}+\Delta S°_{CO2}-\Delta S°_{H2CO3}= +96{,}696\ ^{J}/_{mol/K}$....

$= 69.956+213{,}74-(187.)= 257.482-94.47= +96{,}696\ ^{J}/_{mol/K}$....

$T\bullet\Delta S_{kopēja}=28{,}64\ ^{J}/K/_{mol}\bullet298{,}15$ K=**+8.539** kJ/mol

saistītā $T\Delta Sn \leftarrow$ zaudētā brīvā enerģija $\Delta G_{pretreakcija} \leftarrow$....

endotermiska $\Delta H°_{reakcija}$ =+20,291 kJ/mol;dzesējoša Q= -20,291 kJ/mol patvaļīga $\Delta G°_{reakcija}$ =-8,539 kJ/mol .